

HRVATSKA RIEČ

Predplatna cijena: na godinu K. 12 — Za pô godine K. 6 — Za Šibenik ia godinu donasanjem u kuću K. 12. — Za Inozemstvo na godinu K. 12 suviše poštarski trošak. — Pojedini br. 10 para. — Plativo i utuživo u Šibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilije sv. Jakova. — Oglaši, priobčena pisma i zahtave tiskaju se po 30 para peti redak ili po pogodbi. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Hrvatski uredovni jezik i Hočevar.

Predsjedništvo c. k. pokrajinskog financijskog ravnateljstva izdalo je nadnevkom 13. ožujka 1908. br. 844 ovu okružnicu:

A tutu le i. r. Autoritâr a tutti gli i. r. Uffici ed organi, ed al Dipartimento Contabile di Finanza.

Con riguardo a dubbi inseriti negli ultimi tempi, ed a fine di evitare conseguenze dannose all regolare andamento del servizio contabile, si trova di far presente per rigorosa osservanza, che dal lato linguistico per le alibrazioni, registrazioni e prenotazioni nei Libri Maestri e di Liquidazioni, per le giornalizzazioni nei giornali principali, di sezione e sub-giornali, nonché nel giornale per le scritturazioni in tutti gli altri registri e nelle prenotazioni, che si riferiscono a servizi contabili di casa, dovranno fino alla prossima regolazione dell uso delle lingue del paese rimanere inalterate le disposizioni del Dispaccio dell' i. r. Ministero delle Finanze 245, 1866. Nr. 23695, riportata nella Circolare Direzionale 10.12.1887 Nro. 640 pr; S. F. O. Nro. 23

Il Vicepresidente:
Hočevar m. p.

Ova okružnica sastavljena je izključivo u talijanskom jeziku proti postojećim propisim, po kojim se običenite naredbe i okružnice imaju izdavati i na hrvatskom jeziku. U njoj se kaže, da što se tiče uknjiženja, upisbe, predbilježenja u registre, dnevnike i prenotacije što zasivice u računarsku i blagajničku službu imaju u pogledu jezika vrediti propisi sadržani u Okružnici Ravnateljstva 10. prosinca 1887. Br. 640, pr. i to do skorašnjeg uredjenja uporabe zemaljskih jezika.

Kada bi se o bezočnosti moglo reći da ima stepena, onda bi sa tom okružnicom bio postignut vrhunac, pravi rekord. Tu se očito računa na položaj podređenosti hrvatskih činovnika, te se drži da će u borbi proti nepravici i nasišlju malakasti. Hočevar i njegova garda znaju veoma dobro, da ne postoje nikakav zakonski propis, po komu bi umutriji uredovni jezik kod finansijskih vlasti imao biti talijanski; oni znaju da ne postoje niti kakva naredba, nit kakvi dekret, po kojem bi se izključivo talijanski jezik imao upotrebiti pri vodenju knjiga, dnevnika prenotacija itd. kod finansijskog računarstva; oni znaju, da je i pod današnjom vladavinom na finansijskoj Direkciji prosti upotrebljavati hrvatski jezik i u unutrašnjem uredovanju, što se inače muče u priznava u okružnicu; oni znaju, da tako i odliku izdane na hrvatskom jeziku u unutrašnjem uredovanju jesu predmet upisa u razne računarske knjige; oni znaju, da po citiranju okružnici 10. decembra 1887. moraju blagajne primati, kao što i primaju, svakovrstne namirnice na hrvatskom jeziku, koje su opet predmet uknjižbe, zabilježbe, predbilježbe i slično. Così dei pari debbono le Casse e gli Uffici accettare quietanze, che fossero estese nell'una o nell'altra lingua del paese.

Prendendo occasione da un caso speciale vengono nuovamente ricordate per essa osservanza le susseguenti prescrizioni sull'uso di entrambe le lingue del paese da parte della autorità e degli Uffici di finanza in Dalmazia colle parti e cogli organi autonomi, in base ai decreti dell' i. r. Ministero delle finanze 24. Maggio 1866. Nro. 23695, 14. Ottobre 1869. Nro. 3291 F. M. e 26. Februario 1870. Nro. 2941:

1. Riguardo l'uso delle lingue nel Regno di Dalmazia da parte delle Autorità e degli Uffici di Finanza colle parti e cogli organi autonomi, deve essere osservata la massima: essere libere alle parti ed agli organi autonomi di usare, a seconda loro scelta, di una delle due lingue del paese, della serbo-croata cioè oppure dell' italiana, nella produzione di insinuati alle Autorità ed Uffici di finanza e nelle trattazioni verbali e protocolari.

2. L'evasione degli insinuati deve seguire costantemente in quella lingua, nella quale furono estesi.

3. Le autorità e gli Uffici di finanza sono obbligati di usare nelle trattazioni verbali e protocolari quella lingua del paese, che viene adoperata dalle parti, assumendo perciò nella relativa lingua exzandio i concernenti protocoli.

4. Così dei pari debbono le Casse e gli Uffici accettare quietanze, che fossero estese nell'una o nell'altra lingua del paese.

5. Attestazioni ed estratti da ufficiosi registri e prenotazioni devono essere estesi in quella lingua, nella quale vengono tenuti i respectivi registri o prenotazioni.

6. Nella produzione delle dichiarazioni di organi daziari deve usarsi soltanto la lingua italiana in conformità alle susseguenti disposizioni di legge.

7. Del resto la corrispondenza delle autorità e degli Uffici di finanza in Dalmazia cogli organi autonomi deve avere luogo sempre in quella lingua del paese, di cui si servono notoriamente gli organi medesimi.

Ovom okružnicom 10. prosinca 1887, kako je u njezinom uvodu izričito istaknuto, izdaju se naredbe glede uporabe obaju zemaljskih jezika sa strane finansijskih vlasti sa strankom i autonomnim organim. U njoj ne ima ni spomena o uporabi jezika u unutrašnjoj službi, još manje o uporabi talijanskog jezika pri vodenju računarskih knjiga i bilježaka.

U tačkam 1, 2 i 3 kaže se, da je strankam prosti po volji u podnescim i razpravljanjem služiti se hrvatskim ili talijanskim jezikom, da finansijski vlasti moraju rješavati podneske u onom jeziku, u komu su ti podnesci sastavljeni, i da iste vlasti u svim ustimenim i protokolarnim razpravljanjem imaju se služiti jezikom dotične stranke. U tački 4. izliže se, kako blagajne i uredi moraju primati namirnice sastavljene u jednom ili drugom zemaljskom jeziku.

Tačka 5. glasi: *Posvjedočenja i izvadci iz uredovnih registara i prenotacija imaju se izdati u onom jeziku, u kom se vode ti registri i prenotacije.* Tačka 6. određuje: *U prikaznjenju izjava vrhu espâpa i u susjednom spisovanju carinarskih organa ima se upotrebljavati samo talijanski jezik polag postojećih propisa.* Napokon u tački 7. veli se, da finansijske oblasti imaju se u dopisivanju sa autonomnim stranicama služiti jezikom što ga ovi upotrebljuju.

Ne treba biti ni poznavaćak zakona, niti birokrat za shvatiti, da okružnica 10. prosinca 1887 ne dava nikakve direktive u pravcu,

kojim se jezikom imaju voditi računarske knjige i prenotacije kod finansijskog ravnateljstva u Zadru. Ako se u tom pogledu može iz nje što razabrat ovo je: da se registri i prenotacije nazime mogu voditi i u hrvatskom jeziku. Tačka 5. ustanovljuje, da se izvadci iz registra imaju sastaviti u onom jeziku, u kojem se dočini registri drže. Tim nije rečeno da se registri imaju voditi u talijanskom jeziku već je naprotiv predviđeno i vodjenje registra i u drugom zemaljskom jeziku t.j. u hrvatskom. Inače se ne bi reklo: „u onom jeziku, u kom se registrirati vodi“ šta svakako predpostavlja da se registri mogu voditi u dva jezika, nego bi se reklo sasvim u kratko, da se izvadci imaju sastaviti na talijanskom jeziku. Ali to se nije smjelo izreći ni godine 1887, sa jednostavnog razloga, što ne postoji, kako bi gori iztaknuto, kakav zakonski propis, po komu bi talijanski jezik imao biti unutriji uredovni jezik kod računarstva. Ne zna se pak radi kojeg drugog razloga bi se bilo izbjeglo spomenuto uprav u tački 5. talijanski jezik, kao onaj u kom bi se registri imali voditi, kad je u tački 6. čisto i bistro, uslijed ondašnjih obstoјnosti, naglašeno, da izjave vrhu espâpa imaju biti sastavljene samo na talijanskom jeziku i to pozivom na postojeće propise.

I bez privata se na temeljni zakon, na § 19, samu okružnicu 10. Decembra 1887 opravljava u tački 5. vodjenje računarskih knjiga u hrvatskom jeziku, ona ista okružnica, na koju se Hočevar i njegova garda pozivaju u svojoj zadnjoj okružnici 13. tek. mj. Po njoj bi se reklo, da su se činovnici ogrešili o odredbi, što se odnose na saobraćaj između finansijskih vlasti i stranaka, i da su u tom pogledu nastale kakve nesuglasice.

Nego, kako je poznato, spor je sastojao jedino u tomu, što su neke poglavice na finansijskom računarstvu zabranjivale vodjenje registra i svaku unutriji uredovanje u hrvatskom jeziku kod računarstva, a onda brišali hrvatske zabilježbe, razkidalni referate, naredjivali da se izmjene sa talijanskim, sakrivali spise, tužili podredjenike. Da se takovom stanju stvari tobož stane na kraj, ravnateljstvo finacija pozivaju sve finansijske oblasti i uredje, da se drže propisa okružnice 10. decembra 1887, kojih se propisa oni faktično i drže tako da gledi istih ne ima nesuglasica.

U koju je dakle svrhu izdata svečana okružnica 13. ožujka? Ravnateljstvo je dužno, da u službenom listu dade odgovor na taj upit. Njome nije uredjen postojeći spor hrvatski činovnici mogu i nadalje služiti se hrvatskim jezikom u svakoj grani unutrije službe pošto im to ne zabranjuje ni okružnica 10.XII. 1887, ni ona 13. tek. mj. ni kakav drugi propis, a poglavice računarstva nastavljajuće svoju odložnu robu nekažnivo, daljnje pristajanjem i sukrivnjem ravnateljstva, koje pošte ne smije — jer mu zakon i strah pred narodom prieči, — da čistim i bistrim odredbam proganja hrvatski jezik, lača se zakućiva, doskočica, izvrtanja, ne li bi spricelo naravni posledak napredka vremena i probudjenog narodnog osjećaja i ponosa. Oh potenza dell' impotenza! Zasta, kukavan, nedostajan prizor!

Parlementarno izvješće.

Beč, 19. ožujka.

Nakon sublizu puna tri mjeseca eto do malo se sastaje zastupnička kuća, ali kako proračunski odbor nije još obavio niti jednu trećinu posla, to drugo čitanje proračuna ne će po svoj prilici ni doći na dnevnim redi za vieme prolejetne parlamentarne sezone, tako da već sada pogovara, da će vlasta podstaviti kući budžetni provizorij i za drugu polovicu godine.

Tandem aliquando.

Mogu vam iz veoma pouzdana vrela javiti, da putovanje zadarskih automonta u Beč radi jezičnog pitanja nije imalo nikakova uspeha. Ali ne samo da njihova misija nije uspjela, nego su se ovdješnji odlučujući čim-

benici čisto divili drzovitosti i smjelosti talijanske kamore. Drzoviti zahtjevi dra. Zilliota i dra. Glugianovicha su ipak mjerilo ministra predsjednika baruna Becka, da tužbe Hrvata nisu ni najmanje bile pretjerane. Pobjele drugom zgodom. Razkrinkati treba neke individue, koji su u životni cilj gnječiti i ubijati sve ono što diše hrvatskim dahom.

Državna policija u Zadru?

Stavljam upitni znak, jer mi ova viest nije bila potvrđena sa kompetentne strane, premda me osoba amo stigla iz Zadra uvjereni, da je vlasta voljna preuzeti zadarsku policiiju u svoje ruke, ako na to pristane dalmatinska saborska većina.

Ista mi je osoba pričala, da je namjestništvo bilo pokušalo za vrijeme zadarskih nedra iz izbora u tom smislu pregovarati sa zastupnicima u Zadru, ali da oni nisu htjeli pristati na to, da se osakati občinskom autonomijom, već da su zahtjevali, da vlasta uspostavi mir u gradu i bez novih reforma.

Austrijski parlament na Hrvate.

U kuoarima se zastupničke kuce pogovara, da će na početku otvora proljetne sezone osim interpellacije Hrvata i južnih Slovena, biti upravljana na vlastu i jedna druga interpellacija od ostalih članova zastupničke kuće gledje dogodjaja u Hrvatskoj. Do sada da je ovu interpellaciju podpisalo preko 130 raznih zastupnika.

Za uredjenje kmetskih odnosa.

(Nastavak vidi br. 221).

Rekli smo, da ima kod nas u Dalmaciji i kmetsvo, koje pripada kao zadužbina raznim crkvama, bratovštinama, pa i samostanima.

Kako bi se dali uređiti kmetski odnosi između kmeta i ovih institucija?

Otvorenje velimo, da su ovi odnosi vrlo neznačni i da smo uvjereni, da kad bi ove nizme bile sutra kmetu prodane, da bi kmeti više platio za njih, nego li daje danas dohodak.

Da bude bistrije razjasniti ćemo.

Sve što pripada raznim crkvama, bratovštinama, to je u rukama ljudi, koji su sami kmeti. Ovi kao takovi čute sami po sebi teži i oni kmetski odnosa i pri skupljanju masta, maslina, žita i t. d. znadi popustiti kmetu ne u jednoj, dalj u dvije i tri prave. U jedan rieč ovo je kmetsvo neka vrst narodnog kmetsvstva, koje ne donosi narodu nikakove štete, a opet je i dobro da je tu.

Recimo sutra da se dodje do prodaje ovih dobara samomu kmetu kao vlastništvu, što bi se dogodilo!

Kako su danas kod nas razne bratovštine uredjene, novac bi se ili dao u dug, ili položio na koji novčani zavod. Dužnik bi bio opet kmet, a morao bi plaćati kamatu, što bi mu sjeđurno bilo puno teže, nego li davati dohodak, jer kako smo rekli kamata mu je stalna i neizbjježiva, a dohodak daje onoliko i u onolikoj mjeri mal ne kako ga je volja. Ovo što rekosmo za bratovštine, vriedi isto i za samostane.

Nijedan naš stariješina samostana ne de po polju da kupi prihod dobara, već svaki samostan ima svog pouzdanika (dvornika).

Ovaj je opet kmet kao i svih ostalih, te pri pobiranju prihoda sa poljskih dobara zna biti popustljiv do skrajnih granica. Da je mislimo sama kmeta pustiti, da doneše prihod po svojoj volji, uvjereni smo da bi ga puno obilježio diono.

Ovo ne gorovimo tako, već iz višegodišnjeg izkušta, a kad bismo hotili mogli smo citirati ne jadan, već što primjera, ne u prošlosti, već uprav u sadašnjosti, pak ako hoćeš i zadnje jamatne i branje maslina. Bili baki bilo uputno tražiti promjenu u ovim i ovakvom kmetskim odnosa, ako se takovim i mogu i smiju názavati? Velimo otvoreno, jer kako smo rekli, stvar stoji, ko da je kmet u istinu vlastnik dobara, jer prihod daje, ko da bi davao milostinju.

Da vidimo tko je ostavio ove posjede bratovštinsama, crkvama i samostanima i za što ih je ostavio.

Kako mi svi vrlo dobro znamo, ovo su ostavštine naših pokojnih koji su prihod sa ovih dobara namenili ili za dobrovornu svrhu ili pako za upokoj svoje duše. Pitamo mi, je li humanitarno da mi idemo mijenjati čak i zadnju volju naših pokojnih?

Samo oni, kojima nije do te svetinje mogu navaljavati na te odluke, ali ne podnipošto ljudi, kod kojih vlada razbor. Naši nazovi-demokrati ponajviše viču proti knetskim odnošnjima, što postoje između težaka i crkvenih vlasti, dokle i bratovština i samostana, a to za to, jer im je cilj obmana i varka i kao takav neplenite je i ne potiče iz ljubavi već iz mržnje, a gdje vlada mržnja tamo vlada i strast, a kad strast prevlada u čovjeku, tada on poživljeni a što da onda radimo od njega? Odgovor nek ga daju sami.

Sad da rečemo koju o knetskim odnošnjima, što postoje između kmeta i privatnika.

Kao što smo lanske godine u debelim potezima naveli, kmetstvo kod nas jest ostvarena mletačke republike.

Da je kmetstvo bilo težko po naš narod u počeku, o tome nema ni govor. Ali, kako pleniča sve to manje biva u našoj zemlji tako biva i sve to manje knetskih odnosa, te možemo reći, da njihov broj sve to više pada i mi se čvrsto nadamo, da kroz po vječna sasme će izčeznuti knetski odnosi u onim mjestima, u kojima je narod radišan i štedljiv.

Nazad 50 godina kad bi prošetali samo izvan grada i upitali čija je ona ograda, rekli bi nam toga i toga, a pase u njoj blago taj i taj. Svaki onaj vrt, svaki vinograd pa makar pred kućom bio, nosio je dva imena t. j. onaj vlasnika i onaj kmeta. Danas, hvala Bogu, krenulo je puno toga bolje, te tako rekosmo, puno se je u tome napredovalo, a nade su dobre, da ćemo u kratki rok sasma iztrjeti tragove mletačkog gospodarstva. Ipak su nastala vremena, da se gospodari sjeti kmeta, jer to je u njihovoj vlastitoj koristi. Priznati će oni sami, da nisu više vremena, kako su prije bivala, kad je, što no reku naši stari: "Bog išao po zemlji."

Danas nije dosta obrezat lozu, izkopati i zamladiti, već moramo poljevati, sumporiti i to, da ne govorimo o novom biću, koji nas je zadesio, o filoskeri.

Svaki pravedan mora da uzme u obzir ove nove okolnosti i da prama tome uredi svoje odnose, sa kmetom na svoju vlastitu korist, kao i onu kmetu.

Mnogi obzirni i dobromislići gospodar već od vremena nastoji da pomogne kmetu svome dieljenjem sumpora, galice, a i američkih loza. Ali dok se oni mogu na prste izboriti, dote moramo reći istinu, ima puno tvrdoglavaca i škratca, koji još misle u svojoj bahtosti, da je kmet ne čovjek ko i on, čovjek koji traži pravo, već prosti rob.

Mnoge od ovih čuli smo gdje govor: Zemlja je moja, a kad filoskeri uništi vinograd, ja ga mogu prognati, a dati zemlju raditi kome ja hoću. Jest, ovo je istina, ali uz ovu istinu stoji i to da je vlastnik dužan nadoknadi kmetu sve poboljšice, što je na zemlji učinio, a te su zainte više puta od mnogo veće vrijednosti nego li i sama zemlja. Pa recimo

Pravedan ili krivac.

Slika iz sadašnjosti od A. V.

(13) Radje pominjati stotinu krivaca, prije nego se odluči osuditi ma samo jednog prevednog

Pozorno sam slušao. Netko je hrlio prama kinezkoj kućici. Nisam čuo da bi se vrata u kućici otvarala, niti sam mogao razbrati da li tko govor. Postao sam znatnije, htio sam saznati tko se to skita oko paviliona. Šutjao sam se postrance krvitljastim puteljicim k kućici, te postavio seiza jednog stabla koje je bilo udaljeno po prilici deset koračaja suprotno prozora od paviliona. — Nisam se u studio bliže pristupiti da me ne bi tko opazio. Viditi nisam mogao ništa, ali sam čuo neki tih razgovor u paviljonu. O čemu se vodio razgovor nisam mogao razumeti, jer se govorilo sasma potiho, jedino mogoh razpoznati dva glasa od kojih jedan ženski, koji mi je bio sasvim dobro poznat. Bio je to glas naše gospodare, Mužki glas nisam mogao prepoznati, jer je govorio odveć tih, reč bi slikao je samo kroza zube. — U prvi trenutak nisam mogao baš ništa razumeti, ma niti ono što je gospodja govorila, nu kašnje razumio sam ju sašvam dobro.

"Vi ste razumili što je gospodja govorila? upita Zorčić starca.

"Jest, gospodine."

i da nije svega ovoga i ovako, što će se ipak iz svega poroditi? Poroditi će se pravde, a te će trajati Bog zna kako dugo, kmet će izgubiti svako pravo i morati će napokon zemlju ostaviti. Što će tada gospodar od nje? Ustupiti će je drugom kmetu, — kô da čujemo odgovor. Vrlo dobro, ali uz koje uvjete? Zar uz one što je i prvi kmet prihvatio? Ne, pod ništo, jer se pod te uvjete ne bi nikto primio, te će, želi li da mu zemlja obradjivana bude morati popustiti u jednoj a i u dvije prave. Mi bi stoga svjetovali naše gospodare, da u svom vlastitom interesu, pak i u interesu samoga kmeta sniže knetsko pravo za jednu pravu svakom svom kmetu, koji marljivo radi oko obnovi svojih vinograda.

Oni doista sa ovim popustom ne će ništa izgubiti, već naprosti dobiti, jer kaje dobro poznato, američka loza daje puno veći prihod od naše, a od toga većega prihoda to koristi i kmeti i gospodari. Ova vrednost i za masline kod onih kmeta, koji se marljivo bave klasrašnjem i gvojenjem istih.

Do rješenja podnijutog ovoga pitanja preporučena jednoj i drugoj strani razbor, koji će sretno riešiti ovo pitanje, Strast, koju neki radi vlastitih ciljeva hoće da uvuku među stranke, treba da prestane i izčeze. Nitko nema pravo, da se u ovo mješa izim kmeta i gospodara.

"Matica Hrvatska" i strančarstvo.

"Ni po babu ni po stričevima, Već po pravdu Bogu istinoga!"

Dne 15. o. m. ipak je nakon dugog vremena jednom održana godišnja skupština "Matica Hrvatska". Naprednici-modernisti držeci se još uvek one svoje rezolucije nisu prisutvovati ovoj skupštini kao ni prijašnjima. "Matica" je tako bila posve mirna od njihovih nadogradja kroz sve vremena posle njihova izstupa. Nastojalo se doduše, da se taj spor rieši, no do končnog pomirenja nije došlo, što je i bolje, jer različiti elementi različitih nazora stvari, koju imaju da zajednički obraduju, ne mogu skupa složno raditi. A kakova bi napomena bila tako velika korist, da se ti elementi slože? Veoma slabia ili gotovo nikakva. Ta "Matica Hrvatska" ne zatvara im ni danas svoja vrata, premda su svojevoljno iz nje izstupili. Najbolje se to pokazuje, što "Matica Hrvatska" i u ovogodišnjem "Hrvatskom Kolu" donosi stvari od Kosora i Lisičara. Vajada se neće od "M. Hrv." zahtijevati, da ona ide njih trazi i ponudjati im kompromisa, nego, ako hoće, neka sami stupi k "Matici Hrvatskoj", ali s djelima, koja se ne protive nazivu "M. Hrv.". Najbolji nam komentar svedomi tomu pruža izvještaj tajnika, koji otkriva upravo svu golotinu sasme "modernih".

Dok se tako "M. Hrv." riešila onih, koji su joj se htjeli nametnuti za gospodara, dok je ona opet okupila i bez "modernih" valjanih književnika, dok im u zatihu svi silu rukopisa, — hoće joj se sad da nemeta opet drugi nepozvani gospodari, ali ne pod firmom kakova književnog pokreta, već pod firmom najprije strančanstva, kako se to videjdo na njihovoj glavnoj skupštini "M. Hrv.". Bilo je tu vidjeti ljudi, kojima je stota briga za pravi napredak naše književnosti, no ti isti dodjelo na skupštini, da ne savjetom ili kako-

Ova izjava starog pastira presenetila je izražnog sudeca, a u licu promjenio je boju kad da ga je tko vrelom vodom polio. Bilo mu je vrlo dobro poznato da Vetturino nije ni rieči znao hrvatski, ta i gospodja Radujićevu vodila je š njeve uvek razgovor u talijanskom jeziku. Kako je dakle svjedok mogao tvrditi da je bio u paviljonu hrvatski razgovor?

"Uli nije Vetturino bio š njome u paviljonu?"

"To ne mogu vjerovati."

"Ako nije Vetturino, onda tko je drugi mogao biti s njome u paviljonu?"

"Zar Radujićević?"

"Jeste li posverene sigurni, da je istina što rekoste?" upita Zorčić svjedoka.

"Promislite dobro, jer ćete morati svaku rieč koju izrekoste pod prigonom ponoviti."

"Znadem to gospodine i što rekoh živa je istina," određio je odgovori starca.

"Izgovorite mi nekoliko rieči točno, kako ste ih čuli i razumili."

S početka kazao je starac samo nekoliko neuslužnih rieči od malene vrijednosti, za koje bi se moglo uzvesti da su bile izgovorene od Vetturina, ali ih je mogao izreći i Radujićević.

* Čovjek pripovedaše dalje:

Začlanu glas gospodje prelazio je malo po malim glas prošće, te sam razumio sasma jasno rieči „postena žena“ i „nemoj me odbaciti“.

"Vi ste razumili što je gospodja govorila?

upita Zorčić starca.

"Jest, gospodine."

vim zgodnim piedlogom posjepe rad "Matica Hrvatska", već htjedeš, da namenu svoje strančarske interese jednom družtu, koje je kroz toliko godine stajalo najsmjelije u obrani naše domovine svojim edicijama, koje je bilo književno društvo svega hrvatskoga naroda, u kome se družtu nisu isticali niti pojedine ličnosti, a pogotovo ne pojedine stranke. Sad se nasuprot najednom zamisli na žalost strančara i svega hrvatskog naroda tako podla namjera, da su htjeli stvoriti od družta sveukupnog naroda društvo jedne stranke i to još na takav način, da se mora toga postupka slijediti svaki nepristrani, razboriti promatrač njihove nedjeljne agitacije. Tako već u subotnjem broju poziva "Hrvatsko Pravo" sve svoje pristase na dogovor u "Starčević Dom", da se sporazume radi skupštine "Mat. Hrv.". U nedjelju se poslije pada vrieme same skupštine vidio doskora i uspjeh i odluka toga njihova sastanka. Došao je čitav stop, sve što je bilo i živa i mrtva, ali što je zajednički osjećalo. Dosti su, da svojom agitacijom sruse predloženi odbor "Mat. Hrv.", a na njihovo mjesto da postave svoje ljudi, — ne — književnike, — ne — radnike i poduprijete dosadanjem rada u "Matici Hrvatskoj", već ljudje, koji su joj nekoč bili najveći protivnici, kao što je jedan Vukelić ili Ogrizović. "Matica Hrvatska" nasuprot kao svagda tako i sada bila posve nepristrana prema pojedinim strankama. Ona je predložila ljudi, koji su doista zaslužili da dodiju u odbor "Mat. Hrv.", i po svojoj vrstnosti i po svojem dosadanjem radu u "Matici Hrvatskoj".

A što rade njeni protivnici samo iz svojih strančarskih obzira? Nije im bilo dosta, što je sama "Mat. Hrv." postavila najveće kandidata njihove stranke, nije se kod njih pitalo, da li je njihov protukandidat doista sposoban, da zauzme ono mjesto kamo su ga njegovuči rivali, nesrećni oni gledali ni na to, da li je ipak objektivno govorči kandidat "Mat. Hrv." po prijeku sposobniji, nego njihov, nesrećni oni na to, da li će predloženi njihov odbor moći odgovarati doista zadaći odbora, — ne — već im je glavna svrha bila — srušiti sve, što nije njihovo, a postaviti sve svoje ljudi, te pokazati čitavom narodu, kako su oni danas sasme, da mogu dominirati sami jednim družtvom, kao što je "Matica Hrvatska". — Nije njihov poprot bio naperen, da sruši odbor "Mat. Hrv." radi kakova vjerskog razloga, te da tako postave našu književnost u edicijama "Mat. Hrv." na čvrste noge vjerskog uvjerenja i stanovišta — ne — njima je bila na unu najprije strančaka namjera, da sruše one ljude, koji su jednočas spasili "Mat. Hrv." iz modernističkih ruk, htjeli su, da sruše one, koji su nekoč stajali najvećre na braniku naše prave književnosti protiv moderne najeze, htjeli su, da sruše one, koji još i danas stoje na braniku vjere. Oni naprotiv hoće da postave takove ljudje, koji su se s drugim modernistima podpisali protiv govoru predsjednika, zahtijevajući slobodnu književnost, književnost nevezanih ruku.

Sramota je za to i ne doista često za one, koji su se dati naučiti interesima čisto strančanik, a imali bi, da brane posve druge interese u "Matici Hrvatskoj". Sramota je! — Sramota je i to, što su ti ljudi gledali pred svojim očima ono najprostije kortežaciju, gdje

Ove su izprekidane izreke, ako bi se imale odnositi na Vetturina bile bezpredmetne, ali upravljene Radujićevu imale bi neko znamenovanje, promisli u sebi Zorčić, te reče svjedoku da nastavi priopovjedanje.

"Na ove posljedne rieči čuo sam kako je mužki glas nešto osorno odgovorio, ali tihu da nisam mogao razbrati što reče. Gospodina nastavila je moliti a razumio sam točno rieči: „ljubim samo tebe“ i „bila sam ti uvek vjerna.“

Tako je sasme u Vetturinu bila sasme, da je sasme u njihovoj branici, te se razvila u tajno svojih gospodara, ali je smatrao da je dužan izkazati sudu sve ono što znade o umoru.

Na kakvoj odnosu sasme, da je sasme u njihovoj branici, te se razvila u tajno svojih gospodara, ali je smatrao da je dužan izkazati sudu sve ono što znade o umoru.

Na kakvoj odnosu sasme, da je sasme u njihovoj branici, te se razvila u tajno svojih gospodara, ali je smatrao da je dužan izkazati sudu sve ono što znade o umoru.

Na kakvoj odnosu sasme, da je sasme u njihovoj branici, te se razvila u tajno svojih gospodara, ali je smatrao da je dužan izkazati sudu sve ono što znade o umoru.

Na kakvoj odnosu sasme, da je sasme u njihovoj branici, te se razvila u tajno svojih gospodara, ali je smatrao da je dužan izkazati sudu sve ono što znade o umoru.

Na kakvoj odnosu sasme, da je sasme u njihovoj branici, te se razvila u tajno svojih gospodara, ali je smatrao da je dužan izkazati sudu sve ono što znade o umoru.

Na kakvoj odnosu sasme, da je sasme u njihovoj branici, te se razvila u tajno svojih gospodara, ali je smatrao da je dužan izkazati sudu sve ono što znade o umoru.

jedan "književnik" Peršić, jedan "umjetnik" Dr. Vl. Frank" idu okolo skupštinarima s desetcima ispisanih glasovnicu njihovih kandidata te heće slijediti, da ih čovjeku narinu. Sramota je i nedostojno, što jedan Vukelić ide okolo, da kortešira za druga Dra. Ogrizovića, a Dr. Ogrizović za Vukelića.

Sva će nam biti jasna slika svega njihova "koristnog" rada za našu "Maticu Hrvatsku" ako pogledamo, koje je "Mat. Hrv." postavila kandidate, a za koje su oni najviše korteširali:

Odbor, što ga je "Matica Hrvatska" postavila:

Književni odbor: Podpredsjednik: prof. Vjekoslav Klačić. Odbornici: Dr. Velimir Deželić, Martin Lovrenčević, Dr. Miroslav pl. Čačković i Oton Ivecović. Zamjenici: prof. Dr. Albert Bazala i prof. Dr. Ferdo pl. Sisić.

Gospodarski odbor: Podpredsjednik: prof. Stjepan Kučak. Odbornici: prof. Dr. Dane Gruber Dr. Aug. Harambašić i prof. Dr. Karlo Bošnjak. Zamjenici: Prof. Krsto Pavletić i prof. Kerubin Šegvić.

A oni:

Književni odbor: Podpredsjednik: Dr. Mirko Marchetti. Odbornici: Dr. Velimir Deželić, Martin Lovrenčević, Dr. Iso Kršnjači i Dr. Milan Ogrizović. Zamjenici: Dr. Albert Bazala i Zvonimir pl. Vučelić.

Gospodarski odbor: Podpredsjednik: prof. Biljan. Odbornici: Dr. Dane Gruber, Dr. Iso Kršnjači i Dr. Karlo Bošnjak. Zamjenici: Krsto Pavletić i prof. Ferdo Rožić.

Pogledajmo malo bolje, pa recimo, nije li to prava komika? Jest! Svakij iz ovoga jasno vidi, s kakovima su namjerama došli ti ljudi na skupštinu. Pogledajmo malo bolje, i u sam odbor cjeplukan! Nije li to prava ironija za jedan književni odbor? Zar da povjestnika Šišića, koji se tako pokazao marinom prema "Mat. Hrv.", zamjeni jedan komik Vukelić, koji nije niti jote napisao za "Mat. Hrv.?" Odbor bi književni bio na taj način bez i jednoga povjestnika. Nasuprot budimo iskreni, zabi i sam Dr. Marchetti mogao da zamjeni Vjekoslavu, onoga, kojemu se danas može zahvaliti što u odboru ne sjede naprednjački modernisti.

Priznajemo jednako, da i u odboru, što ga je predložila sama "Mat. Hrv.", ima dosta takovih, koji nisu dosta agilni, niti produktivni za jedno družtvoto, kao što je "Mat. Hrv.".

Priznajemo, da ima i takovih, koji bi se mogli zamjeniti s drugima sposobnjima i agilijnim odbornocima, ali, zar da bi budu jedan Vukelić, Ogrizović ili Biljan? — Žalimo prof. Rožića, što su se njegovim imenom igrali tako njegov agitatori! Vidi se, da im je on bio posljednji na pameti.

Svi su preči, samo onaj, koji doista počuje volje za rad oko "Mat. Hrv.", on im je posljednji. Vajada im nije dosta radikal!

Tako je bilo! A da vidimo, kako je izbor izražao sve te njihove kortešce i od glasovanja svih njihovih članova "Mat. Hrv.", što je u Zagrebu i u najbližoj okolici?

Dobra stvar mora svakako pobediti, pa to je vidjeli su i. Vidjeli su svih prisutnicu, kakovima se sredstvima sve tu radi, zato su svih bili u jednom složni naime, da se mora svakako stati na put tome prostom strančarstvu.

umijet je ostao je još par časaka na svome mjestu a najposjećeni promisli da što se to nješta tice, te ostavi po tih mjesto gdje je stajao i uputi se opet u družinsku sobu, nekazav nikom što je čuo.

Niti gospodin Živanović, koji je čas kašnje došao u držinsku sobu priupitati za domaćinje, nije ništa kazao. Držao je da pozeni i vjerni sluga ne treba obješiti o veliko zvono tajno svojih gospodara, ali je smatrao da je dužan izkazati sudu sve ono što znade o umoru.

Na kakvoj odnosu sasme, da je sasme u Vetturinu nije svjedok ništa znao, a kod svoje korteši iznenadni upiti su strane sudske nisu smeli da dođe u kakov protulovje sa izkazanim svjedanstvom.

Uslijed ove važne izjave starog pastira naravno da je tko i iztraga moralu poslije sasme u Vetturinu, ali i to na njegovu štetu. Sada nastupio je čas trage, koji je zahtjevao najprepristranje vodjenje izvještajne Radujićevića, kao prijatelj osuđenog umorista.

Svjedok nastavio da se pobudi u njemu sve to veća značajnost da sazna s kim je to gospodina u kućici i zašto je žalostna te čemu otkrio nešto od nepoznatog čovjeka. Tako

[Nastaviti će se.]

To je njihovo strančarstvo jasno izrekao i sam častni starina Danilo Šarić, koji je javno rekao, da se glasuje za nikoga, jer vidi, da tu hoće da odluči jedna stranka, a „Mat. Hrv.“ ima bilo društvo naroda hrvatskoga, a ne Starčevičeve stranke.

Mjesto da se postide radi svoga djela, počeli su podnemati starini i jedno još govoriti da su tim dobili za se jedan glas više, kad on ne glasuje. No sva ta njihova napreza bila su uzaludna, jer ni jedan njihov študent nije prošao. Izabrani su svi predloženi kandidat „Mat. Hrvatske“.

Zaliti je zato ovaj najnoviji postupak protiv „Mat. Hrv.“ i ne samo zaliti, nego i najstocene osuditi. Matica će Hrvatska i nadalje gledati da zadrži svoje posve izvanstrančko stanovište i najpremijeće će odbiti od sebe sve strančke navale tako, te ne će dopustiti, da se strančarstvo uvlaci u književni rad. Primat će i predlagat će u svoj odbor svakako najradnije, koji je moralno i materijalno podpođene, a ne koji hoće, da igraju kao djeca uloge kralja. Neka se radi, pa će biti bolje i društvo sa svojim godišnjim edicijama, a nije doista samo društvo reorganizirati, a bez valjnih radnika. Neka tako nijeho gospodin kandidat osim jedno dvojice malo dublje zamolio pera, da što napišu za „Maticu Hrv.“, što će biti na korist i naša knjige i našeg naroda, pa će se doskora doista moći i oni ogledati u „Matičinu“ odboru i bez strančkih korteša! Bilo to rečeno „sine ira et studio“!

Naši dopisi.

Selca na Braču.

(Borba u občini Selačkoj u pravome svjetlu.) Primammo iz Selaca i objedoljanjujemo: Kada bi se htjeli osvrati i odgovarati na sve doskočice i podvalje, kojima je ovdješnja opozicija nastojala prikazati da-naušnu obć. upravu u što crnijem svjetlu od njenoga nastupa do danas, moralni bi napisati debelu knjižinu.

Ozbiljan čovjek ne može upravo shvatiti svu njihovu pogubnu borbu proti sadanju upravi, a da ga pri tom ne obuzmu neke sumnje. Tu čovjek stoji pred dilemom, koja se može neuoljmovom logikom samo na njihovu štetu riešiti. Ili ti ljudi idu za občinu dobrom, za narodnim procvatom ili za sebičnim, osobnim svrhama. Da prvo ne stoji dokazati čemo najnasjeđu jednom nepobitnom činjenicom: 31. prosinca 1905. predali su oni današnjom upravi občinu sa pretićkom od K 9809-93. To je bila sva pristižnja njihove 20-godišnje uprave, a da kod toga nisu ništa važnijega podignuli, nikačku investiciju osnovali. Današnja pako uprava nakon dvogodišnjeg gospodarenja mogla je pokazati u zaključnom računu godine 1907. K 26.705.93. Od sve ovo treba odbiti 5000 kr. što je primila od vlade u svrhu izgradnje puteva, a koje još nije upotrebila. Ostaje dakle gotovo 6000 kr. godišnje pristrednje. Moramo primjetiti da pri tome nisu niti prirezi povisili ni kakve tražbine utjerane, već da je to samo da redovitim obć. dohodaka urednim gospodarenjem postignuto. Troškovi občine ne samo da se nisu umanjili, već dapače znatno proma zahtjevima vremena podigli, što je bio i uzrok, da joj se zlobno podmetala razsipnost. Tu ne treba rieči, tu brojke najočitije govore. One su upravo fatalne za njihovu toli slavljenju upravu. Kroz 20-godišnje neracionalnoj upravi občina je dakle štetovala barem oko 100.000 kr. jer je občina mogla svake godine pristediti na svojim dobrima po 5000 kr., što pri prošlim godinama nije moglo biti mšta izvanredna.

Predatnica od 31.XII. 1905. i zaključec računa od 31. prosinca 1907 stojе svakome na uvid. Kada to stoji, ako im je do narodne dobrobiti, čemu onda bacaju zlobno kljope današnjoj uređnoj upravi, koja je u same dve godine sjajnji rezultat postigla, nego oni u 20 godina? Čemu hoće i nastoje svim mogućim sredstvima i makinacijama maknuti te ljudje, koji su pokazali djelom da imaju volje i sposobnosti raditi? Je li to raditi za narodni pravat? Doista nije.

Da je njima do narodnoga blagostanja oni bi se povukli i primirili, ako već nemaju toliko samozataje, da sebe osude i skrušeno priznaju svoju nesposobnost, te se pridruže obće koristnom radu sposobnijih od sebe, mjesto da rad paraliziraju. No čini se, da upravo ova okolnost koja bi inače ljudje dobre volje potaknula da odustanu od svake borbe njih još više podjavlja. Boje se računa, izpostebe; u strahu, da ih vlastita djela ne osude, proti kojima neće biti više utoka. Istina bude u oči. Zato da živila osobna opozicija, ova trzavica, klevenjata, denunciranja. Njima je samo to pred očima, da se dočepaju opet izgub-

ljene vlasti. U tomu nastojanju ne žacaju se ničesa, što drže da bi im moglo pripomoći k eilju. U toj borbi drže se načela: „svrha posvećuje sredstva.“ Samo na žalost što ta njihova svrha nije opravdana. Onima kojima je do iztraživanja istine, mislimo, da je dovoljan jedini ovaj fakat, da ih uputi gdje je imaju tražiti i naći.

Makarska.

Čitaonica u Sokolu. U prošu nedjelju na 11 sati u jutro, sa strane Uprave „Hrvatskog Sokola“, bijaju pozvani svi družinari istog druživa, koje broji skoro sto članova, na otvor Čitaonice u prostorijama Sokola. G. starosta Mate Klarić koji se toliko zauzimlje za moralni i materijalni napredak ovog druživa, mnogobrojnim sakupljenjem družinara držao zgodni lepi govor o zadaći nove Čitaonice, otvorom koje izpunili se davnja potreba i želja još od toliko vremena izražena od raznih družina, — i to je ta ježila danas napokon oživljovljena. Pozivlje članove, kad budu mogli, a osobito u večer i u blagdanima, da se ovdje sakupe, bratski porazgovore i da čitaju razne listove, kojima je druživo dovoljno obskrbljeno, i druge dobre knjige. Objećao je starosta, ako mu za rukom podje, da će se držati od kad do kad shodna i koristna predavanja — hrvatske povijesti, o higijeni, o današnjem društvenom stanju i t. d. G. N. Alaćević ukratko progovori da ga kao starog Hrvata puno veseli otvor ove Čitaonice, rasadnika prosvjete i ognjšnja hrvatske svosti i samoprijege, i da se stalno nada da će ista napredovati u dobru i u hrvatskoj duži.

Još je iztaknuo kako kivni neprijatelji hrvatskog naroda, sa svih strane hoće da ga uništi i potlače — stoga treba, da svu pravu i svestni Hrvati u svakom krugu i kutu hrv. domovine budu čvrsti i jaki, da odole tim bogumanskim naštajima. Obetaje koliko sile budu dopustile podupirati ovo mlado druživo, a međutim istome obetaje, da će prolaziti bezplatno 4 do 5 svojih listova.

G. Starosta zahvali na ponudi izjavom, da će druživo rado iste primiti. Na stolu bilo desetala do petnaest raznih hrvatskih novina. Okolo stiene poređane slike hrvatskih Sokolskih družtava u Zagrebu od nazad dve godine. Iako nakon tri četvrtine sata bratski sastanka, družinari se razdjele zadovoljni osnutku ovog hrvatskog druživa. Cvala i napredovali u hrvatskoj Čitaonici.

(Perivoj na Kačićevom trgu). Ima dve sedmice, da je naša občinska Uprava nadalje da se naš glavni trg i bašta Kačićev trg liepmi biljkama i cvjećem zasadi. Baš je bila velika nužda, da se oko spomenika našeg slavnog Milovanu što god liepi i urešna učini, jer naš je iztekel mal ne kaši put. Dobro je što je Uprava tu osnovu povjerila vrednom kotač. Šumskom povjereniku Jenčiću, koji se sdušno zauzeo, za uređenje našeg trga. Puno muke i truda mu dava zemljište, koje je sve greben, te se ne može ni mašinom krčiti, nego treba gvozdenim polugam razkopavati te minavati. Načrt za isti bio je učinio još nazad 14 godina čestu ekonom i izučeni gospodar gosp. Petar Blažinković. Dobro da se jednom započelo, i što se ove godine ne će moći uraditi, nek se učini u slijedećim godinama. Samo bi molili občinsku Upravu, da basin vode — koji ostaje sakriven od simira, bude prenesen ili na drugu godinu pred Barbierovom ljekarnom ili još dalje na prijašnje mjesto, na park kod ribnjaka.

(Žaruje). Dobro je učinila občina postaviti na svom Domu dve žaruje na acetilenu kojima imaju jakost od 150 svjetla, i koje ne samo liepo razsvjetljuju vaš morski most, već i polovicu velike obale. Nekidan na pr. kad duhala silna jugovina, koja sve tenjere po obali bila ugasiла, a to se često i prečesto događa, osobito kad je jaka bura, ta dva tenjera liepo su gorila i liepi svoj sjaj po obali sipala, inače ne bi se ništa vidjelo. Kad ovako liepo ove dve žaruje odgovaraju, molili bi istu upravu, neki tri iste postaviti na velikoj i novoj obali, a dva na Kačićevom trgu pa će doista biti divota u noći, i ako iste neće svaku noć goriti dosta bi bilo kad su svezanost, ili veliki vjetrovi.

Pravac.

Viesti.

Za „Družbu Sv. Cirila i Metoda za Istru“ primila je mještanska podružnica od gg: Vl. Kulića K. 1. umjesto brojčavne čestitke gosp. Petru Miliciću prigodom promocije na čest doktora prava.

Svega . . . . K 1.—
Prije izkazanih , 141.20
Ukupno 142.20

Prijava u Sokolu. Sutra u nedjelju na 10 1/2 pr. p. pozvana je prijava sokolske čete u družvenoj dvorani, na što se članovi iste i ovim putem upozorju, tim više, što je prijava svrha određenje redovitih vježba u savezu sa svesokolskim sletom u Zadar.

Gosp. Oskar Ivan, vrli naš sugradjanin, položio je jučer vrlo uspješno izpit iz zemljotečstva (Bodenkultur) u Beču. Najsrdačnije čestitamo!

Kazalište. Večeras se po peti put ponovlja Donizettijeva „Favorita“, koja je svaki put to uspjela. Davat će se još sutra, a uutorak prva predstava Rossinijeva „Sevilijskog brijača“, za kojeg čujemo, da će biti cijelovito prikazana takoj jedno pet šest puta, a onda bi došao na red Verdijev „Erman“ za koji predstavu da će stići nove njeke sile. Bude li sve tako, onda će nam zauzetna uprava kazališta, u kojoj osobito gosp. I. Mazzoleni ima velikih zasluga, pružiti zbilja ono, što se u pogled opere nije do sad još moglo u Šibeniku poštiti.

Nedonovo u moru. U četvrtak u jutro oko 8 sati njeka djeca opazila u moru kod kuće Unic, gdje se sad radi nova kavana, malo diete od 4 mjeseca, zamotano u hartiju. Prijavite starodarstvu, te uslijed toga došla na lice mjesta sudbena komisija.

Krvava svadja. Na sv. Josipa na noć okolo 10 sati, iza kaku su izšli iz krčme Vice Panjkote, negdje kod vatrogasnog staciona dodješo do rieči Špilo Pivac p. Nikc, Ante Kovač p. Paške i Mate Mileta Ivin radi kupnje ili bolje radi cijene kuće Kovačeve. Rieč po rieč došlo i do tvornih napadaja, a najzad se Špilo Pivac našao pod nogama Ante Kovača. Malim nožem više nalik periju udario je Pivac Kovača u pripone na liev nozi, zadavši mu težku ranu, iz koje mu je iztekel slika krvi. U ovu kavgu bio je ranjeno i Špilo u glavu, a Mileta na lievu ruku. Pivac je bio odmah od redarstva odveden u obć. zatvor, a Mileta i Kovač u Željkarnu, gdje je u pružena liečnička pomoć. Kovač bio je odmah zatim prenesen u pokrajinski bolnicu, gdje je nakon malo uslijed silnog gubitka krv izdahnuo. Špilo Pivac predan je sutradan sudu.

U zavadi. U oči Josipova oko 5 1/2 sati večer u bratskoj kući Nove crke braća Ante i Špilo Juras pok. Šime iz Dubrave zavadiše se radi kupoprodaje jednog dobra u gornjem polju Špilo zgrabi prvi brata Antu za prsi, a Ante udolati vrč, što bio tu na trpezi, da udari Špilo. Prvi put ga pogodi, vrč se o zid razbila, a on onda uze sa tih komadi dva od vrča i udari Špilo u glavu. Malo zatim bi ovaj pregleđao od kot. liečnika i odpravljen u pokrajinski bolnicu, gdje je nakon malo uslijed silnog gubitka krv izdahnuo. Špilo Pivac predan je sutradan sudu.

U zavadi. U oči Josipova oko 5 1/2 sati večer u bratskoj kući Nove crke braća Ante i Špilo Juras pok. Šime iz Dubrave zavadiše se radi kupoprodaje jednog dobra u gornjem polju Špilo zgrabi prvi brata Antu za prsi, a Ante udolati vrč, što bio tu na trpezi, da udari Špilo. Prvi put ga pogodi, vrč se o zid razbila, a on onda uze sa tih komadi dva od vrča i udari Špilo u glavu. Malo zatim bi ovaj pregleđao od kot. liečnika i odpravljen u pokrajinski bolnicu, gdje je nakon malo uslijed silnog gubitka krv izdahnuo. Špilo Pivac predan je sutradan sudu.

U zavadi. U oči Josipova oko 5 1/2 sati večer u bratskoj kući Nove crke braća Ante i Špilo Juras pok. Šime iz Dubrave zavadiše se radi kupoprodaje jednog dobra u gornjem polju Špilo zgrabi prvi brata Antu za prsi, a Ante udolati vrč, što bio tu na trpezi, da udari Špilo. Prvi put ga pogodi, vrč se o zid razbila, a on onda uze sa tih komadi dva od vrča i udari Špilo u glavu. Malo zatim bi ovaj pregleđao od kot. liečnika i odpravljen u pokrajinski bolnicu, gdje je nakon malo uslijed silnog gubitka krv izdahnuo. Špilo Pivac predan je sutradan sudu.

Dudimpešta. 21. Počinjši od jučer zabranjen je kolportaža novina. — Večeras izlazi proglaš hrvatsko-srpske koalicije na narod. Taj proglaš bit će u isto doba poslan svim svjetskim novinama.

Dudimpešta. 21. U pitanju ugarske banke došlo je da oštira sukoba u nazorima između četiridesetosmaša i šestdesetosmaša, tako da između ovih koalicionalnih stranaka približno razlikuju se.

Bać, 21. Monakovski krov Adalbert odustao je od naumljjenog svog putovanja u Rim.

Sofija 21. Bugarska je oficijelno pozdravila predlog o makedonskim reformama i time nanj pristala.

Beć, 21. Nasjednikom De Giorgisa Italija predlaže generala Robiljan.

Beć, 21. Slavensko-romanski parlamentarni blok predložiće će pri budžetu razpravi pet rezolucija za pet reformacija sveučilišnog organiza.

Demonstracije proti Rauchu i Crnković. Na Josipovo u večer barun Pavao Rauch u pratinji podbana Crnkovića pošao je u glavnu tragu Zagreba da kupi cigare. Svet, koji ih je ugledao počeo je mrljati, provati zvijždati i demonstrirati. Mnogočivo naroda je sve to više rasio i uzrjano navalio kamenjem. Rauch je bio jedva uspjeo da se skloni u bližnju Mittelbachovu ljekarnu. U to nadodge sila redara, pješaka i konjica, te navali na množtu. Rauch je bio učinjen redar i mnogo demonstrata.

Pljuska gosparu Niki Marinkoviću da-nas je bila razpravljana u sudu. Ustanovilo se da je radi nje imao 12 sati neradinosti jer da mu je šumilo u ušima i da ga boljela glava. Naš urednik je priznao da mu je tu pljusku dao i još ga udario u sramnji dio tijela. Ovoj razpravi prisustvivalo je dosta slu-tjeljstva uz ulaznice. Udarenoga zastupao je Dr. Ante Makale ili kako ga gusarići hoće da nazivaju „Hanibal“. Našeg urednika Dr. I. Krstelj, sasjajni govor ovoga bio je prava obtužba proti gusarićima i njihovom gujsnom listiću, tako da su u nemoći bličili i črenjili. Govor Dr. Makala bio je više obrana Marinkovića nego drugo. Vidjelo se, da mu je bilo tjeskobno, što mora zastupati dičnu i častnu osobu štor Nike vatrogasca. Razprava je svršila privizom našeg urednika proti osudi, koja glasi na četiri dana. Stenografski izvještaj bio je Pendul. Ovom prigodom napominjemo da su gusari dočekali sinoć na željeznicu svog Hannibala. Doček je bio jako mršav od njekoliko djece tako da će vojskovođa uz voskovodju Dur Pendula biti razmijšljan, da se takovom vojskom ne osvaja Rim. Inače jutros je zauzet Poljana, na kojoj i onako obično Pendul pendulaže.

Naše brzovjave.

Zagreb, 21. Počinjši prva četnja Crnkovića i Crnkovića llicom izazvala veliku demonstraciju gradjanstva. Izazov je potekao izravno od Raucha i Vučetića. Iz Mittelbachove ljekarne Rauch telefonski dozvao cilj redarstveni aparati. Bez ikakva razloga redarstvo upotrebljalo sablje, ranilo devetoricu, a uapsilo devetoricu. Jedan redar ranjen.

Zagreb, 21. Počinjši od jučer zabranjen je kolportaža novina. — Večeras izlazi proglaš hrvatsko-srpske koalicije na narod. Taj proglaš bit će u isto doba poslan svim svjetskim novinama.

Budimpešta, 21. U pitanju ugarske banke došlo je da oštira sukoba u nazorima između četiridesetosmaša i šestdesetosmaša, tako da između ovih koalicionalnih stranaka približno razlikuju se.

Budimpešta, 21. Odnosno površenja oficirskih plaća Magjari su predložili novu osnovu, koja će ovo pitanje sigurno otegnuti i tim dati novida novim travicama.

Beć, 21. Nasjednikom De Giorgisa Italija predlaže generala Robiljan.

Beć, 21. Slavensko-romanski parlamentarni blok predložiće će pri budžetu razpravi pet rezolucija za pet reformacija sveučilišnog organiza.

ZAHVALA.

Dne 16. III. o. g. oko 5 sati po podne nasukao sam se sa svojim brodom „Galileom“ na siki pad tvrdjavom Sv. Nikole, te uz pri-pomoći finane, odjela iz Zlarina i Parobrod Ugarsko-hrvatskog društva „Daniel Ernő“ sretno sam se izjavio.

Ovim putem izrazujem moju osobitu zahvalnost onima, koji mi priskočile u pomoć:

Ezio Fabris
kapetan talijanske golete „Galileo“

Za izravni uvoz
Santarinia
obratiti se na G. Carbonetti-a poveli, mešetar u ŠIBENIKU.

Najveća dalmatinska zlatarija
ANTE RADIĆA - SPLIT.
Trg voća, Gradska vrata na obali.
Ilustrovane cienike šalje badava.

PODRUŽNICA HRVATSKE VJERESIJSKE BANKE - ŠIBENIK.

BANKOVNI ODJEL

prima uložke na knjižice u konto korenut u ček prometu; ekskomptuje mjenice, finansira trgovske poslove, obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrijednine. Devize se prenimitaju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstvu obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete.

Dionička glavnica K. 1.000.000

Pričuvna zaklada 100.000

Centralna Dubrovnik - - -
- Podružnica u Splitu i Zadru.
Priskrbljuje zajmove uz amortizaciju kotarima, općinama, i javnim korporacijama.

MJENJAČNICA

kupuje i prodaje državne papire, razteretnice, založnice, sreće, valute, kupone. Prodaja srećaka na obratno odplaćivanje. Osiguranje proti gubitku kod ždrijebanja. Rezervacija srećaka i vrijednostnih papira bezplato. Unovčenje kupona bez odbitka.

ZALAGAONICA

daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebreni predmeti, dragi kamenje itd. uz najkulantnije uvjete.

CROATIA

OSIGURAVAJUĆA ZADRUGA U ZAGREBU.

UTEMELJENA GODINE 1884.

CENTRALA: Zagreb, Zrinski trg, Berislavićeva ulica br. 2. PODRUŽNICE I GLAVNA ZASTUPSTVA: Osiek, Sarajevo, Split i Trst.

Ova zadružna stoji pod okriljem i nadzorom občine slobodnog i kr. glavnoga grada Zagreba, te prima uz povoljne uvjete sljedeće vrste osiguranja:

I. Na ljudski život:

- 1. a) osiguranja glavnice za slučaj doživljaja i smrti;
- b) osiguranje miraza;
- c) osiguranja životnih renta.

2. Osiguranja mirovina, nemocnina, udovinina i odgojnina sa i bez liečničke pregledbe.

3. Pušišta osiguranja na male glavnice bez liečničke pregledbe.

II. Protiv štete od požara:

- 1. Osiguranja zadruge (kuća, gospodarskih zgrada, tvornica).
- 2. Osiguranja pokupnica (pokupnica, dučanske robe, gospodarskih strojeva, blaga i t. d.).
- 3. Osiguranja poljskih plodina (žita, siena i t. d.).

III. Osiguranja staklenih ploča protiv razlupanja.

Zadržana imovina u svim odjelima iznosi: K 1.410.816,28

Od toga jamčene zaklade: K 1.000.000,00

Godišnji prihod premije s pristojbama preko: K 820.000,00

Isplaćene odštete: K 2.619.582,36

Za palmačiju pobliže obavijesti daje: Glavno Povjerenstvo i Nadzorništvo „Croatiae“ u Splitu. Poslovnička u Splitu, ulica Po Sud br. 356. -

PUTNICI PRIMAJU SE UZ POVOLOJNE UVJETE.

Banca Commerciale Triestina

prima:

Uložke u krunam uz uložničke Listove:
sa odzakom od 5 dana uz $2\frac{1}{4}\%$,
" " 15 " " $3\frac{1}{2}\%$,
" " 30 " " $4\frac{1}{4}\%$.

Uložke u zlatnim Napoleonima ili u engl. fanticum.
(Sterlinam) uz uložničke Listove:
sa odzakom od 15 dana uz $2\frac{1}{2}\%$,

" " 30 " " $2\frac{1}{2}\%$,
" " 3 mjes. " $3\frac{1}{2}\%$.

NB. Za uložne listove sada u toku, novi kamatinjak ulazi u krijept 15.09 Novembra i 10.09 Decembra o. g.; izdaje blagajničke doznačnice na donosioce sa skadencom od 1 mjeseca uz kamatinjak od $1\frac{1}{2}\%$.

Banko-Ziro i Tekući račun. Valuta od dana uvođenja, uz kamatinjak koji će se ustanoviti; obavlja inkasso mjestnih računa, mjenica glasne na Trst, Beč, Budimpeštu, Prag i druge glavne gradove Monarhije, te plaća domicile svojih korentinata bez ikakvog troška.

Izdaje uložničke knjižice na štednju uz dobit od $3\frac{1}{2}\%$.

Ötvara tekuće račune u raznim vrijednotama. Inkassi: Obavlja utjerivanje mjenica na sva mesta inozemstva, odrezačka i izdržebanu vrijednostnih papira uz umjerene uvjete.

Izdaje svojim korentinatima doznačnice na Beč, Aussig, Bilec, Brno, Budimpeštu, Carlsbad, Cervignano, Cormons, Cernovici, Eger, Rieku, Friedek, Gablonz, Gorici, Graz, Innsbruck, Klagenfurt, Lavov, Linz, Olomuc, Pilsen, Polu, Prag, Prossnitz, Dubrovnik, Solnograd (Salzburg), poli Peplitz, Tropau, Warendorf, Bučko-Novomjesto i druge gradove Monarhije bez ikakvog troška, a na inozemstvo po najboljem dnevnom tečaju.

Izdaje kreditne listove na sva mesta Monarhije i inozemstva.

Bavi se kupnjom uz tovarne dokumente u Novi Jork, London, Pariz, Hamburg, itd. itd. uz umjerenu kamatinjak.

Daje predujme na vrijednostne papire, robu, warrants i tovarne dokumente uz uvjete, koje će se ustanoviti.

Daje jamčevinu za carine skladista Kontiranja (Contirungs-Lager).

Preuzimaje u pohranu i upravljanje:

U sobi sigurnosti, koja pruža najveću garantiju proti kojoj mu drugo pogibelji provale i vatre i kojoj je posvećen osobiti nadzor s strane bankovnih organa, primaju se u pohranu vrijednostni papiri, zlato, srebro i dragocenosti, uz povoljne uvjete, te se na zahtjev preuzima i upravljanje istih.

Osiguraje vrednote proti gubitcima ždrijebanja.

Banca Commerciale Triestina.

NE ČITATI

samo već kušati se mora

davno prokušani medicinski

STECKENPFERD -

od ljiljanova mleka SAPUN

od BERGMANNA i Druga, Draždani i Tetschen na/L. od prije poznat pod imenom BERGMANNOVA SAPUNA

od ljiljanova mleka da se lice oslobođi od sunsanih pjegica, da zadobije bijeli tein i nježnu boju.

Preplatno komad po 80 para

u drogariji VINKA VUČIĆA
ŠIBENIK.

HRVATI! Pomozite Istru!

NOVO ustavljena

Hrvatska Tiskara

u Šibeniku

(ulica Stolne Crkve).

papira, zaručniči i vjenčani objava, osmрnica i sve druge u tu struku zasjecajuće radnje. Jančić za lažnu i modernu izradbu uz posebne umjerene cene.

Jadranska Banka u TRSTU.

Bankovne prostorije u ulici Cassa di risparmio, Br. 5. Vlastita zgrada. .....

Obavlja sve bankovne i mjenične poslove: ekskomptuje mjenice, daje predujme na vrijednostne papire, kao i na robu ležeću u javnim skladistima.

Kupuje i prodaje vrijednostne papire, svake vrsti, devize, i inozemni zlatni i srebreni novac, te banknote i unovčuje kupovne i izdržebane papire uz najpovoljnije uvjete.

Izdaje doznačke na sva glavnija tržista monarhije i inozemstva, te otvara vjeresije uz izprave (dokumente) ukrcavanja.

Prima novac na štedioničke knjižice u tekući i giro račun.

Obavlja sve burzovne naloge najbrže i najsvjesnije uz vrlo umjerene uvjete.

Posreduje i konvertira hipoteke kod prvih hipotekarnih zavoda uz najniže uvjete.

ŠIRITE - - - - - "HRVATSKU RIEČ"

